

KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ

2020-2021

Kurum: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Konu: Engelli Öğrenciler Danışma ve Koordinasyon Birimleri Toplantısı

Tarih-Saat: 24.02.2021 10:30

Konuşmacılar:

Uzman Dr. Orhan Koç **Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürü**

Faik Yıldırım **Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı**

Hulusi Armağan Yıldırım **Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sosyal ve Ekonomik Hayata**

Katılım Daire Başkanı

Dr.Deniz Çağlayan Gümüş **Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Erişilebilirlik Dairesi**

Başkanlığı

Üniversitemizi Temsilen Katılanlar:

Engelsiz KHas Komisyonu Üyeleri

Doç.Dr. Orçun Kepez (İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü)

İlkay Engin (Rektör Yardımcılığı Ofisi İdari İşler Görevlisi)

Toplantı Öncesinde Paylaşılan Gündem Maddeleri:

- Engelli koordinasyon birimlerine gelen öğrenci talepleri.
- Birimin adında yer alan "engelli" tabirinin rahatsızlık verip vermediğine ilişkin üniversitelerin görüş ve önerileri.
- Engelli üniversite öğrenciler için de "kolaylaştırıcı kişi" uygulaması ihtiyacına ilişkin görüş ve öneriler.
- Engelli üniversite öğrencileri için destekleyici teknolojiler konusunda görüş ve öneriler.
- Üniversite kampüslerinde, bina ve açık alanlarda erişilebilirliğin sağlanması
- Servis taşımacılığında erişilebilirliğin sağlanması
- Mimarlık, şehir ve bölge planlama, peyzaj mimarlığı, iç mimarlık ve endüstriyel tasarım, bilgisayar ve yazılım mühendisliği bölümlerinde evrensel tasarım dersi açılması

Toplantı önceden paylaşılan gündemden bağımsız bir şekilde yukarıdaki konuşmacıların sunumu ve sonrasında üniversitelerini temsil eden ilgili komisyon üyeleri/başkanlarının kısa katkıları ile gerçekleşmiştir. Toplantı Youtube'dan canlı yayınlanmıştır, aşağıdaki bağlantıdan izlenebilir.
<https://www.youtube.com/watch?v=xEjWETZY-ds>

Toplantı çerçevesinde yapılan sunumlarda başlıca değinilen konular aşağıya listelenmiştir:

- 1- Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü olarak, eğitim çağındaki gençlerimize farkındalık, bilinçlendirme ve yönlendirme çalışmaları yapıldığını, yükseköğrenim gören engelli öğrencilerin eğitim-öğretim süreçlerine tam ve erişilebilir katılımlarını destekleyecek politikalar geliştirme sorumluluğundan yola çıkılarak bu toplantının gerçekleştirildiği belirtildi.
- 2- Engelli bireylerin temel haklarından biri olan eğitim hakkı konusunda iyi bir noktaya gelindiği, eğitimin bireylerin aile olmadan başlayan süreçlerde söz konusu olduğu bunlar için Ulusal Erken Müdahale Programı Eylem programını Yerel Yönetimler, Sağlık Bakanlığı ve MEB'le birlikte hayata geçirmek için birlikte çalışıldığı belirtildi.

- 3- 0-3 yaş grubu ile ilgili erken tanılama, erken müdahale merkezlerini Üniversitelerle birlikte kurmak istediklerini, bütün disiplinlerin birlikte çalışacağı bir merkez yaklaşımı olacağı ve, bu konuda ailelerin eğitilip güçlendirilmesinin önemi belirtildi.
- 4- Erişilebilir okul kavramının önemi ve eğitim alan öğrencilerimizin nitelikli engelli istihdamını sağlayabilmek için üniversiteleşme oranının önemli olduğu belirtildi. 51,647 üniversiteli engelli öğrencinin çoğunluğunun erkek olduğu vurgulandı. Kadın ve engelli bireylerde üniversite eğitimi alma oranının düşük olduğu belirtildi. Üniversitelilerin engel gruplarında bedensel engelli öğrencilerin daha çok olduğu, görme ve işitme engelli bireylerin üniversiteleşme oranının oldukça düşük olduğu açıklandı. Ayrıca üniversiteli öğrencilerin çok azının örgün eğitimde okuma oranının düşük olduğu belirtildi. Oranları yükseltilmesi için lise döneminde öğrencilerin her anlamda desteklenmesi gerektiğinin önemli olduğu ayrıca vurgulandı.
- 5- Araç-gereç ve donanımsal anlamda ihtiyacı olup alamayan üniversite de öğrenim gören engelli öğrencilerimiz varsa, Genel Müdürlükçe proje desteği vermek istedikleri belirtildi.
- 6- Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nce verilen sağlık, eğitim, ulaşım, kültürel vb hizmetler detaylı olarak anlatıldı.
- 7- Yükseköğretim kurumlarında erişilebilirlik konusu içerisinde engelli bireylerin yardımsız bir şekilde bağımsız olarak güvenli bir şekilde erişimin sağlanması gerektiği ve engelli bireylerin açık alanlar, binalar, ulaşım-toplu taşıma ve bilgi ve iletişim teknolojilerine erişimlerinin ele alınması gereken alanlar olduğu belirtildi. Erişimin sadece binaların zemin katlarına değil her noktasına olması gerektiği, kampüse erişim, dış mekanlara engelsiz erişim gibi konularda bütüncül bir yaklaşım izlenmesi özellikle vurgulandı.
- 8- Üniversitelerin bina, yurt, sosyal alan, bilgi teknolojileri, Web sayfaları ve teknik bölümlerin müfredatına engelsiz erişimin önemli olduğuna değinildi.
- 9- Erişilebilirlik kılavuzunun hazırlandığını özellikle üniversite bünyesindeki Yapı İşleri Daire Başkanlık'larının yapacakları çalışmalarda bu kılavuzu baz almalarının önemli olduğu belirtildi.
- 10- Öz değerlendirme veya yapılması gerekenleri rapor olarak temin edilmesini sağlayan Erişilebilirlik Değerlendirme Modülü (ERDEM)'nün hizmete sunulduğu belirtildi. Bu modülün bazı katılımcılar tarafından çalışmadığı yönünde görüş bildirildi, kontrol edilerek çalıştığı söylendi ve tekrar sorunla karşılaşıncaya yetkililere e-posta atılması tavsiye edildi.
- 11- İllerde bulunan Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Komisyonları tarafından yapılan denetlemelerde uygunluğu varsa Valilik tarafından erişilebilirlik belgesi düzenlendiğini ama bu belgeyi alan üniversite sayısının çok az olduğu belirtildi. Özellikle üniversite teknik birimlerinin "Erişilebilirlik Belgesi" almaları konusunda çalışmalar yapmalarının hatırlatılması istendi.
- 12- Eğitimlerde derslere katılım için gerekli araç gereçlerin sağlanması, erişilebilir ders içeriği ve sınavların uygulanması gerekliliği hatırlatıldı.
- 13- Öğrenci işleri ve ders kayıtları gibi ve çevrimiçi idari işlemlerde genel veya kişiye özel çözümlerin üretilmesi, sosyal ve kültürel faaliyetlerin planlanmasında erişilebilirlik tedbirlerinin alınması, acil durum tahliye planını ve acil durumlarda bilgilendirici ve tahliyeyi sağlayan donanımlarla erişilebilir uygulamaları çalışmalarının yapılmasının gerekliliği belirtildi.
- 14- Erişilebilirlik farkındalığının olması için üniversitelerin özellikle teknik bölümlerin müfredatlarında "evrensel tasarım", "herkes için tasarım" ya da bu konuları içeren derslere yer verilmesinin öğrencilerin mezun olduktan sonra belediye, kamu ya da özel bir kurumda çalıştıklarında erişilebilirliği bilerek çalışmalarını sağlamış olacağına değinildi. Mümkünse zorunlu, değilse seçmeli olarak ders müfredatlarında bulunması gerektiği hatırlatıldı.
- 15- Web sayfalarının WCAG-2.1 standartlarına uygun olarak düzenlenmesi tavsiye edildi.
- 16- Erişilebilirlik konulu akademik çalışma ve projelerin desteklenmesi, fon sağlanmasının erişilebilirlik kültürünün sağlanması açısından önemli olduğu belirtildi. Bu çerçevede Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, üniversitelerle çalışmaya hazır olduğu vurgulandı.

- 17- Erişilebilirlik ödülleri kapsamında düzenlenen toplumsal farkındalık kampanyası başlatıldığı belirtildi.
- 18- Toplantı sonunda üniversitelere görüşleri, ve üniversitelerde bu alanda yürütülen çalışmalar soruldu. Üniversitemiz adına söz alan Doç.Dr. Orçun Kepez aşağıdaki konularda bilgi verip, görüş bildirmiştir.
- a. Kadir Has Üniversitesi'nin engelsizlik dönüşümü planlaması, öğrencilerine verilen eğitimle onların gönüllü çalışmaları ve analizleri ile hazırlanarak uygulamaya konulmuştur.
 - b. Yeni yapılacak binalarımızın engelsiz olması için gerekli koordinasyon proje ekibi ile yapılmıştır.
 - c. Merkez Kampüsü'müz tarihi ve ödüllü bir bina grubu olup, bu tür binalardaki engelsizlik dönüşümü özel olarak ele alınması gereken hassas bir süreçtir. Buradaki dönüşüm binanın restoratörü olan mimar ve ilgili koruma kurulunun da dahil olduğu bir süreçtir. Dolayısıyla bu kapsamda değerlendirilmelidir.
 - d. Bakanlık'ın beraber araştırma yapma önerisi değerlidir. Ancak üniversitelerin kamu kurumları ile beraber araştırma yapmak için belirlediği kanallarda bu yönde bir açık çağrıya geçtiğimiz dönemlerde ve şu andaki açık çağrılarda rastlanmamıştır. Örneğin şu anda açık olan Deprem Araştırmaları odaklı 1001 projesinde, mimarlık alanında mühendislik odaklı hasar tespit araştırmaları dışında hiçbir sosyal araştırma konusu bulunmamaktadır. Bu doğrultuda:
 - i. Bakanlık'ın Tübitak ile görüşerek, KAMAG ve 1001 projelerinde özel odaklı olarak bu konularda çağrı açılmasını sağlaması;
 - ii. Mevcut açık çağrılarda engelsizlik vurgusu olan proje başvurularına ek puan verilmesinin sağlanması;
 - iii. Tübitak'ın genel olarak SOBAG projelerine ayırdığı bütçenin de diğer disiplinlerle aynı oranlarda olacak şekilde arttırılması konusunda Bakanlık'ın desteği vurgulanmıştır.
- 19- Diğer görüşlerden kayda değer olarak:
- a. Üniversitelerin engelsizlik dönüşümlerinde inşaat yapım süreçlerinin bütçe ve ihale süreçleri (bazı yapım kalemleri ile ilgili resmi maliyet bilgisinin bulunmaması) açısından sorunlar yaşandığı iletilmiştir. Dolayısıyla komisyonların aldığı dönüşüm kararları ve yapılan çalışmaların uygulamaları yavaş gelişmekte ya da yapılamamaktadır. Bu çerçevede Doç.Dr. Orçun Kepez, engelli komisyonu bütçesi ile ilgili "azami oran" uygulamasına geçilerek, dönüşümünü tamamlama sürecindeki üniversitelerde bu oranda harcama öngörülerek senelik bütçelerin planlanabileceğiniz "chat" kısmında paylaşmıştır.
 - b. Hissedilebilir yüzeylerle ilgili yeni kriterler yayınlanma aşamasındadır, eski ve sorunlu standartlar kullanılmayacaktır. Bununla ilgili poz çalışması da Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından incelenmektedir.
 - c. Erişilebilir kitap konusunda farklı üniversitelerin çözümler oluşturmaya çalıştığı, sesli kitap projeleri hayata geçirdiği görülmüştür. Ancak bu tür birbirinden bağımsız çabaların ulusal bir koordinasyon ve paylaşım ağı olmaksızın verimli olamayacağı da yine katılımcıların tartışmalarıyla netlik kazanmıştır.

Bu çerçevede 3 saati aşan toplantının tamamı komisyonu temsil etmekle görevli bizlerce izlenip, daha önceki komisyon çalışmalar, toplantıda konuşulan konular çerçevesinde Doç.Dr. Orçun Kepez aşağıdaki önerileri değerlendirilmesi üzerine Engelsiz Kadir Has Komisyonu Başkanlığı'na sunmaktadır.

- 1- Pandemi sebebiyle fiziki alanlarda erişilebilirlik adına bir çalışma yapmamızın bir süre daha mümkün olmaması sebebiyle konunun diğer bileşenleri ile ilgili çalışmalar ve uygulamalar yapılmasına:
 - a. Hali hazırda dijital eğitim için kullanılan altyapının engelli öğrenciler için ne tür imkanlar sunabileceğinin araştırma ve analizi;
 - b. Üniversite etkinliklerde işaret dili çevirisinin eş zamanlı yapılması. Bu konuda 2021 için bir etkinlik sayısı belirlenerek ilgili birimlerle koordinasyon yapılması;
 - c. Bilgi Merkezi'ndeki kaynakların farklı özel ihtiyaç gruplarına nasıl hizmet verebileceğinin araştırılması, hali hazırdaki ulusal ve uluslararası erişilebilir kaynakların bilgi merkezi abonelikleri olup olmadığının belirlenerek, bu konuda bir çalışma ve strateji planlaması yapılması (*bkz: Madde 19c*)
 - d. Üniversitemizin adını duyurmak istediği eğitim alanındaki yeniliklerinde, destekleyici ve sosyal sorumluluk çerçevesinde seçilen bazı ders ve modüllerin engelsiz hale getirilmesi için fizibilite çalışması yapılması;
- 2- Web sitemizin yukarıdaki toplantıda belirtilen standartlar çerçevesinde (*bkz: Madde 15*) revize edilmesi ve özel ihtiyaç sahibi öğrencilerimiz ile kamunun hizmetine sunacak çalışmaların yapılması,
- 3- Öğrencilerin kayıt, ders seçme vb. çevrimiçi işlemlerinde kişiye özel uygulamaların yapılması, bu uygulamaların YÖK denetiminde sorulduğunda ve kamu ile paylaşmak için infografik ve metin olarak anlatım çizelgelerinin hazırlanması;
- 4- Üniversitemizde fiziksel dönüşümünde küçük eksiklikler kalan ve önceki komisyon toplantısında belirtilen dönüşümlerin tamamlanarak, bu birimler bazında engelsizlik sertifikasyonu başvurusunda bulunulması;
- 5- Öğrencilerimizin akademisyenlerimizin mentorluğunda özel olarak bu konuda gerçekleştireceği çalışmalar için üniversitemizden fon sağlanması
- 6- Komisyonun etkinlikleri ve engelsizlik konularında sosyal medya paylaşımları ile farkındalık kazandırılması